

ANALYS AV FÖRETAGSSTÖDENS INOMREGIONALA SPRIDNING

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

2022-11-30

ANALYS AV FÖRETAGSSTÖDENS INOMREGIONALA SPRIDNING

Region Jämtland Härjedalen

Uppdragsnummer 10345917
Författare Emelie Björn och Per Lindberg
Datum 2022-11-30

KUND

Region Jämtland Härjedalen

KONSULT

WSP

Samuel Permans gata 8
83131 Östersund
Besök: Samuel Permans gata 8
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
1.1	Bakgrund	4
	Uppdragets syfte	5
	Metoder	6
2	BESKRIVNING AV NÄRINGSLIVET I KOMMUNERNA	8
3	ANALYS AV VILKA FAKTORER SOM PÅVERKAR FÖRDELNINGEN AV FÖRETAGSSTÖD	11
3.1	De regionala stödens fördelning	11
	Branscheffekt	13
	Ågarstruktur	17
3.2	Övriga variabler	18
3.3	Preliminära slutsatsen	18
4	GENOMFÖRDA INTERVJUER	20
4.1	Vad säger näringslivskontorens tjänstepersoner?	20
	Breda uppdrag och begränsade resurser	20
	Stödreglernas utformning	20
	Systematisera kommunikationen	21
	Arbeta med goda exempel	21
4.2	Vad säger stödmottagare i Ragunda kommun?	22
	Behovet av företagsstöd	22
	Ansökningsprocessen	22
	Paketering av aktuella erbjudanden	22
	Företagsfrämjande aktörer	22
	Regelverket påverkar	23
	Engagemang från politik och tjänstepersoner	23
5	SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER	24
	Tydliggör syftet med statsstödsreglernas utformning	24
	Bredda målgruppen för kommunikation	25
	Informationen bör vara enkel och begriplig att förstå	25
6	BILAGA 1: FÖRSLAG PÅ INSATSER FÖR ATT ÖKA FÖRETAGSSTÖDENS RÄCKVIDD	26

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I statsbudgeten finns ett utgiftsområde som heter 19 Regional utveckling. Området omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser så som företagsstöd och olika former av projektverksamhet, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. I utgiftsområdet finns anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder som ska finansiera insatser på regional nivå. Dessa fördelas till alla regioner och omfattningen varierar beroende på vilka regionala förutsättningar som föreligger. Stöden har vuxit fram i takt med utvecklingen av en mer aktiv närings- och regionalpolitik från mitten av 1960-talet, bland annat medinförandet av olika typer av investeringsstöd till det som idag utgörs av de regionala företagsstöden. Sedan dess har företagsstödens utformning och inriktning utvecklats, och omfattar nya stödgrunder och kan idag ges till företag i flera branscher.¹

Medel för andra typer av utvecklingsinvesteringar har tillkommit genom det som kallas regionala projektmedel. Utvecklingen omfattar inte bara verktygen, utan också förändringar i vilka mål som politiken har, hur man i forskningen ser på den regionala utvecklingens drivkrafter, och hur ansvaret för politikens genomförande har förskjutits från den nationella till den regionala nivån. En utveckling som genomsyrar såväl den europeiska sammanhållningspolitiken, som den nationella politiken inom området regional utveckling.²

Region Jämtland Härjedalen har i uppdrag att hantera statliga medel som bland annat kan beviljas i form av företagsstöd. De regionala företagsstöden är direkta kontantstöd som kan utbetalas till företag i regionen som har ett fast arbetsställe i länet och egen produktion av varor/tjänster. Företagsstöden grundar sig på ett undantag i EU:s statsstödsregler, främst undantaget för stöd av s.k. försumbar betydelse som annars förbjuder offentliga stöd till privata företag. Statsstödsreglerna styr också vilka stöd som kan lämnas i vilka kommuner. Samtliga kommuner i Region Jämtland Härjedalen ingår i stödområde A. Företagsstöden som Region Jämtland Härjedalen har

¹ Regionala utvecklingsnämnden, *Erbjudanden om företagsstöd verksamhetsåret 2023*, Region Jämtland Härjedalen.

² Hallin och Örtendahl, 2021, *Hållbarhet i de regionala tillväxtsmedlen i region Jämtland-Härjedalen – En kartläggning och analys av anslag 1:1 2016 – 2020*, Region Jämtland Härjedalen.

beslutsmandat för inom ramen för 1:1 anslaget grundar sig på följande förordningar:³

- Förordningen (2015:210) om statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag
- Förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar

I en tidigare genomförd analys för Region Jämtland Härjedalen (RUN/174:34/2020) beskriver WSP fördelningen av företagsstöd för perioden 2016–2020. I Östersund, Ragunda och Krokoms kommuner hade företagen fått en lägre andel av regionens totalt beviljade företagsstöd, än vad som skulle motsvaras av kommunens andelar av de privat sysselsatta i regionen. Som förklaring beskrevs det finnas skillnader inom det privata näringslivets struktur mellan kommunerna, som i sin tur påverkade både företagets behov och möjligheter att söka stöd. Sett över tid har även Region Jämtland Härjedalen identifierat ett mönster, där det idag är en lägre nivå av ansökningar från företag i Ragunda kommun i jämförelse med övriga kommuner i länet. Med bakgrund av detta har WSP fått i uppdrag att genomföra en kompletterande analys av företagsstödet inom regionala spridning i länet för perioden 2020–2022. Analysen bygger på kvantitativa data från Region Jämtland Härjedalen, och kvalitativa intervjuer med tjänstepersoner inom kommunernas näringslivsenheter, tillika företagare i Ragunda kommun. Uppdraget omfattar även en beskrivning av hur näringslivsstrukturen ser ut i länet, och hur strukturen skiljer sig åt mellan kommunerna.

Uppdragets syfte

WSP fick i oktober 2022 uppdraget av Region Jämtland Härjedalen att genomföra en analys av företagsstödens inomregionala spridning. Uppdragets primära syfte är att bidra med kunskap om vilka faktorer som påverkar hur regionala företagsstöd fördelas inom länet, baserat på var stödmottande företag har sitt arbetsställe. För det andra syftar uppdraget till att genomföra en djupanalys av Ragunda kommun. Detta för att identifiera underliggande faktorer som förklarar varför det är en låg nivå på stöd till företag i Ragunda kommun, relativt andra kommuner i länet.

Konkret ska studien besvara två övergripande frågeställningar:

- Vilka faktorer avgör vilka företag som får företagsstöd?
- Finns det någon specifik kommuneffekt, eller kan alla skillnader i fördelningen av stöd mellan kommuner förklaras av företagets egenskaper i respektive kommun?

³ Ibid.

Målsättningen med analysen är att bidra till en ökad kunskap om vilka faktorer som påverkar hur regionala företagsstöd fördelas inom länet, baserat på var stödmottande företag har sitt arbetsställe. Studien ska omfatta perioden mellan åren 2020–2022, och till stora delar komplettera tidigare analys RUN/174:34/2020).

Metoder

I den kvantitativa analysen har vi valt att titta på en så lång tidsperiod som möjligt för att maximera möjligheten att hitta robusta samband i datan. Uppgifter över fördelade regionala stöd finns mellan åren 2001–2022. En faktor som vi däremot måste förhålla oss till är att ansvaret för företagsstöden 2015 övergick från Länsstyrelsen i Jämtlands län, till Region Jämtland Härjedalen. Detta med anledning av regionbildningen, då regionen omfattades av lagen om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Med bakgrund av detta valde WSP att använda tillgängliga data för perioden 2015–2022. I en analys som fokuserar på den geografiska fördelningen av stöden är det dessutom problematiskt att titta på en alltför kort tidsperiod. Om ett stort företag i en liten region beviljas stöd ett visst år kan det påverka chansen att det beviljas stöd på nytt året efter, vilket skulle påverka fördelningen av stöd i kommunen på ett sätt som varken har med företags- eller kommunspecifika faktorer att göra.

Den empiriska ansatsen syftar till att förklara varför den geografiska fördelningen av stöd ser ut som den gör, dels utifrån andelen av företagen i respektive kommun som har blivit beviljade stöd någon gång under perioden, dels utifrån andelen anställda i respektive kommun som jobbar på ett företag som har blivit beviljat stöd. För att göra den skattningen har ett dataset med 8 636 aktiebolag och arbetsställen i Region Jämtland Härjedalen använts. Tre olika datakällor har nyttjats. Uppgifter om stöd kommer från databasen NYPS, där 851 regionala stöd har identifierats under perioden 2015–2022. För att kunna fördela stöden på respektive kommun behöver man matcha ihop uppgifterna över beviljade stöd med någon typ av företagsregister. Stöd-datan har sedan matchats med ett uttag från databaserna Bisnis och Bisnode, som dels innehåller företag som är registrerade i regionen, dels de arbetsställen som finns i regionen men som tillhör ett företag utanför. Analysen har begränsats till enbart aktiebolag i den privata sektorn, eftersom aktiebolag är den enda bolagsform där man kan få ut flertalet relevanta variabler såsom omsättning, antalet anställda, koncern tillhörighet och så vidare. Den absoluta merparten av stöd under perioden har dessutom gått till aktiebolag, vilket gör att man kan få en heltäckande bild av att titta på enbart aktiebolagens stöd. Stöden som gått till företag med andra bolagsformer ligger under 1% av det totala antalet stöd.

Totalt har 650 beviljade stöd kunnat matchas med ett företag i databasen. Anledningen till att 201 stöd inte har kunnat matchas med ett företag i databasen är dels att en del av stöden har gått till företag som inte är aktiebolag, dels för att företagsdatabasen som använts inte sträcker sig så långt bak i tiden. Idealt hade varit om man utgått från en företagspanel med alla företag som någonsin funnits i regionen mellan 2015–2022. Då hade man kunnat matcha även de stöd som gått till nu avskrivna företag. På grund av begränsningar i tid och resurser har i stället ett uttag gjorts från det aktuella bolagsregistret. Konsekvensen är att det i analysen finns en viss tyngdpunkt på mer stabila bolag som har funnits under en längre tid, eftersom dessa även har kunnat matchas mot äldre stöd.

För att beskriva vilka faktorer som avgör vilka företag som får företagsstöd har vi valt att fokusera på företagens branschtillhörighet, storlek och ägarform (koncerntillhörighet). Även sambandet med andra variabler har analyserats, men de tre förstnämnda faktorerna har visat sig vara så pass dominerande i förklaringen av stödfördelningen att andra förklaringsvariabler inte har tillfört någonting.

En av frågeställningarna i den här rapporten har varit huruvida det återstår några oförklarade skillnader mellan kommuner utöver de företagsspecifika faktorerna. I synnerhet har fokus lagt på att undersöka om Ragunda kommun sticker ut i det avseendet. De skillnader som återstår efter att man har kontrollerat för företagens branschtillhörighet, storlek och ägarform är relativt små, med undantag för Östersund (se **Figur 8**). Inga ytterligare kvantitativa metoder har använts för att utreda huruvida de återstående skillnaderna är uppseendeväckande, betydelsefulla eller statistiskt signifikanta. För att svara på den frågan behöver man sätta skillnaderna i relation till syftet med stöden och dess geografiska fördelning (tätort vs glesbygd), samt hur stor variation det finns mellan kommuner generellt i regioner. En sådan mer utåtblickande kvantitativ analys har legat utanför uppdragets omfattning.

Det är dessutom svårt att dra en skarp gräns mellan vad som räknas som en kommuneffekt och en företagsspecifik effekt, vilket gör det svårt att göra en kvantitativ bedömning av de små skillnader mellan kommuner som återstår när man tagit hänsyn till bransch- och ägarstruktur. En dominerande arbetsgivare kan exempelvis ha en påverkan på det övriga näringslivet i en kommun, vilket gör det svårt att göra en avgränsning för effekten av det specifika företaget. Detta har framförallt relevans för beräkning av standardfel och signifikans i en statistisk analys, eftersom anställda inom samma företag – och i viss mån även företag inom samma kommun – inte kan ses som oberoende observationer.

För att bygga vidare på den kvantitativa analysen och nyansera den har totalt 16 aktörer intervjuats. Intervjuer med tjänstepersoner inom

näringslivskontoren i länet har varit 11 till antalet, och intervjuer med företagare i Ragunda kommun har varit fem till antalet. Ett fördjupat samtal har även genomförts med två av näringslivsutvecklarna från Ragunda kommun. Upplägget för intervjuerna har byggts på ett semistrukturerat upplägg för att möjliggöra en hög grad av flexibilitet, och en låg grad av styrning. Detta innebär att frågorna har varit öppna och av en mer generell karaktär. Där intervjuaren har ställt följdfrågor efter respondentens förståelse, roll och kontext. Fördelen med detta upplägg är att det har bidragit med ett mer naturligt samtal, där respondenterna delvis har fått styra i vilken ordning olika aspekter har tagits upp. Genomförda intervjuer har byggts på studiens två övergripande frågeställningar dvs. Vilka faktorer avgör vilka företag som får företagsstöd? Finns det någon specifik kommuneffekt, eller kan alla skillnader i fördelningen av stöd mellan kommuner förklaras av företagens egenskaper i respektive kommun?

2 Beskrivning av näringslivet i kommunerna

Näringsstruktur är i **Figur 1** belysta utifrån specialiseringskvot, vilket är ett mått på hur stor andel av de anställda i kommunen som jobbar i en viss bransch jämfört med regionen som helhet. En hög specialiseringskvot i en kommun innebär att en större del av det totala näringslivet till högre del är koncentrerad till en viss bransch, jämfört med den genomsnittliga branschkoncentrationen i regionen.

Mer specifikt innebär en specialiseringskvot på 1 att andelen sysselsatta inom branschen är samma i kommunen som i länet. En kvot på 2 innebär att det är dubbelt så vanligt förekommande att vara sysselsatt i branschen som det är i länet som helhet. En bransch kan vara högspecialiserad i en kommun men ändå stå för en begränsad andel av jobben i kommunen. En specialiseringskvot över 1 innebär då bara att andelen är ännu lägre i övriga kommuner i länet.

Utifrån perspektivet i den här analysen är det intressant att dela upp regionens kommuner i två grupper sett till deras näringsstruktur, och vilka branscher som har hög specialiseringskvot. Den ena gruppen bestående av Åre, Berg och Härjedalen som främst är specialiserade på hotell- och restaurangverksamhet samt i viss mån även handel. Den andra gruppen bestående av Strömsund, Krokom, Bräcke och Ragunda, har i stället en stark tonvikt på tillverkningsindustri samt jordbruk, skogsbruk och fiske (även om Berg också har en stark tonvikt mot den senare kategorin). Östersund skiljer sig från de övriga kommunerna när det gäller näringsstrukturen. Kommunen sticker ut som regionalt näringslivscentrum, vilket syns på att de mest

specialiserade branscherna är tjänstebranscher med stark koppling till det övriga näringslivet.

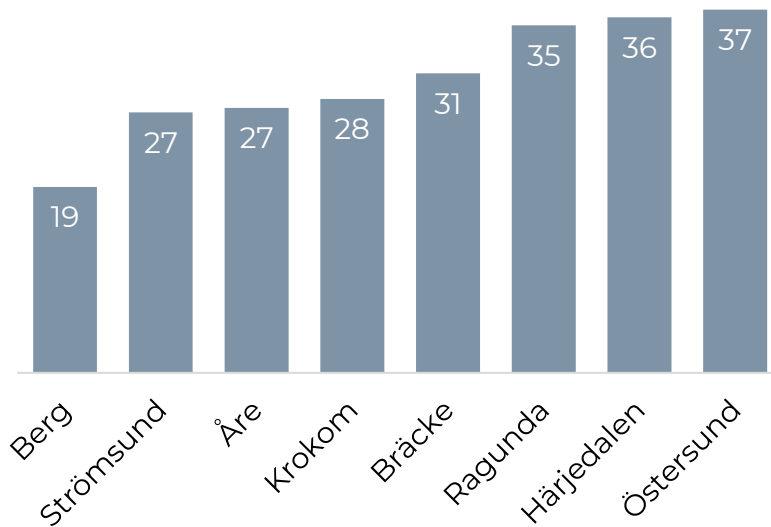
Kommun	Tre mest specialiserade branscher	Andel av sysselsättning i kommunen	
		Specialiseringskvot	
Ragunda	Företag inom energi och miljö	2,81	3,10%
	Jordbruk, skogsbruk och fiske	2,66	11,94%
	Kreditinstitut och försäkringsbolag	2,65	2,84%
Bräcke	Tillverknings- och utvinningsindustri	2,75	16,73%
	Jordbruk, skogsbruk och fiske	1,99	10,84%
	Utbildning	1,15	7,83%
Krokom	Tillverknings- och utvinningsindustri	2,22	12,69%
	Utbildning	1,91	20,56%
	Jordbruk, skogsbruk och fiske	1,67	11,07%
Strömsund	Tillverknings- och utvinningsindustri	2,64	17,27%
	Jordbruk, skogsbruk och fiske	2,13	10,10%
	Transportföretag	1,18	4,36%
Åre	Hotell- och restaurangverksamhet	5,13	14,03%
	Fastighetsverksamhet	1,76	2,65%
	Handel	1,26	11,22%
Berg	Jordbruk, skogsbruk och fiske	2,28	12,24%
	Företag inom energi och miljö	1,74	2,07%
	Hotell- och restaurangverksamhet	1,42	6,38%
Härjedalen	Personliga och kulturella tjänster <u>m.m</u>	2,49	6,71%
	Företag inom energi och miljö	2,34	3,13%
	Hotell- och restaurangverksamhet	1,55	5,58%
Östersund	Informations- och kommunikationsföretag	1,54	3,27%
	Kreditinstitut och försäkringsbolag	1,39	1,79%
	Företagstjänster	1,30	14,07%

Figur 1. Regional branschspecialisering utifrån sysselsättning per kommun i Jämtlands län

En av slutsatserna i den här rapporten, både från den kvantitativa analysen och från intervjuerna, är att näringsstrukturen i kommunerna är en av de viktigaste variablerna för att förstå fördelningen av det regionala företagsstödet mellan kommunerna. Detta eftersom företag i olika branscher har olika chans att bli beviljade stöd, främst beroende på om företagen konkurrerar på en inre eller yttre marknad. En annan viktig variabel för att förstå fördelningen är bolagsstrukturen och ägarkoncentrationen. Stöden är riktade till små- och medelstora företag, vilket gör att företag som tillhör en större koncern inte kan bli berättigade stöd. Det här är framför allt en viktig aspekt för att förstå varför företagen i Ragunda kommun har blivit beviljade relativt sett få stöd, där de stora arbetsgivarna i tillverkningsindustrin tillhör större koncerner. Ett sätt att illustrera ägarstrukturen är att titta på den genomsnittliga företagsstorleken för lite större företag i kommunerna (se **Figur 1**, som visar det genomsnittliga antalet anställda per arbetsställe med fler än 10 anställda). Noterbart är att både Ragunda och Bräcke

kommun ligger i den övre halvan av fördelningen trots att de är relativt små kommuner. Det gör att specifika egenskaper hos de större företagen såsom ägarförhållanden kan få stor betydelse för fördelningen av stöden, eftersom det blir mer betydelsefullt huruvida ett visst enskilt företag är berättigat till stöd eller inte.

Anställda per arbetsställe

Figur 1. Genomsnittligt antal anställda per arbetsställe och kommun, bland företag med över 10 anställda.

3 Analys av vilka faktorer som påverkar fördelningen av företagsstöd

I det här kapitel redogör vi för resultaten från den kvantitativa analysen av vilka faktorer som påverkar stödets fördelning under perioden 2015–2022. Analysen utgår från ett dataunderlag med alla aktiebolag i Region Jämtland Härjedalen. Här återfinns företagsspecifik information om bransch, antal anställda, omsättning, koncerntillhörighet och så vidare, samt huruvida respektive företag har blivit beviljade regionalt stöd. Totalt har 8 636 arbetsställen inkluderats i analysen. Syftet har varit att undersöka vilka egenskaper hos företagen som påverkar chansen att få regional stöd. Ett särskilt fokus har legat på att reda ut om det spelar någon roll i vilken kommun företagen ligger i, eller om sannolikheten att få stöd helt och hållet kan förklaras av företagsspecifika egenskaper såsom bransch, storlek och ägarstruktur.

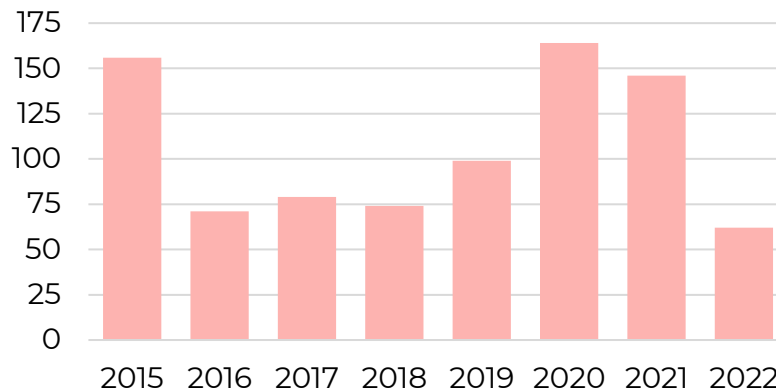
3.1 De regionala stödets fördelning

Totalt har det beviljats 851 regionala företagsstöd mellan 2015–2022 (**Figur 2**)⁴. Mellan 2020–2022 har 365 regionala stöd utdelats, fördelat enligt listan nedan som visar de regionala stödets fördelning.

Typ av stöd	Antal stöd
Coronastöd till mindre investeringar för hållbar besöksnäring	2
Coronastöd till omställning för stärkt konkurrenskraft	83
Coronastöd till strategisk ekonomisk konsultation	37
Coronastöd till utbildning för hållbar besöksnäring	10
Stöd till bredbandsinfrastruktur	5
Stöd till deltagande i mässor	3
Stöd till energieffektivitetsåtgärder	44
Stöd till externa konsulter för företagsutveckling	17
Stöd till idrotts- och rekreationsinfrastruktur	2
Stöd till mindre investeringar upp till 60 000 kronor	21
Stöd till större investeringar upp till 3 600 000 kronor	50
Stöd till större investeringar över 3 600 000 kronor	20
Stöd till utbildning för besöksnäringen	24
Stöd till utveckling av nya innovativa produkter	23
Särskilt investeringsstöd	11
Särskilt investeringsstöd & Företagsutveckling	13

⁴ 2022 års uppgifter är inte kompletta då analysen genomfördes under perioden oktober till november 2022.

Antal beviljade stöd per år i Jämtlands län

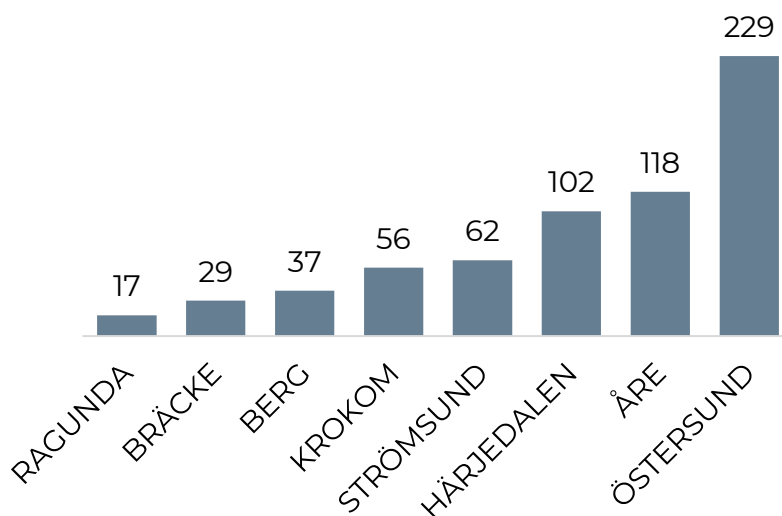

Figur 2. Antal beviljade stöd per år i Jämtlands län. Notera att 2022 års uppgifter inte är kompletta, utan att det kan saknas ett antal stöd som betalades ut sent på året.

I datasetet över aktiebolag i Jämtland Härjedalen som använts har 650 stöd mellan 2015–2022 kunnat matchas med ett företag i registret.

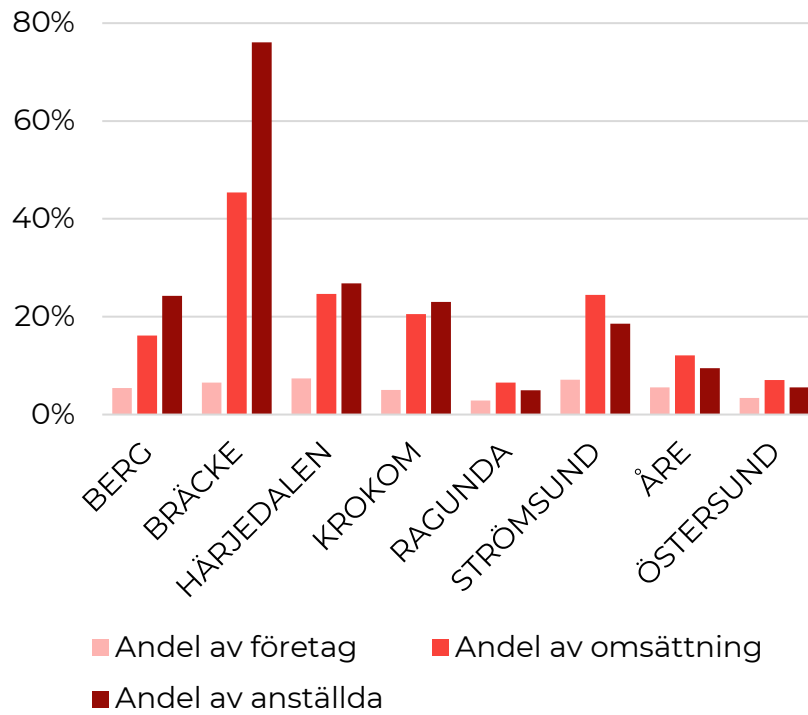
Hur de 650 stöden har fördelats per kommun framgår i **Figur 3** nedan. Den ojämna fördelningen förklaras främst av antalet företag totalt i kommunen, där Östersund sticker ut jämfört med de andra kommunerna på grund av sin storlek. För att sätta fördelningen av stöden i relation till kommunstorleken är det i stället mer illustrativt att titta på andelen företag som fått stöd i respektive kommun, **Figur 4**.

Antal stöd per kommun, 2015-2022

Figur 3 – Antal stöd per kommun år 2015-2022, av de stöd som kunde matchas med ett företag i registret.

Andel beviljade stöd per kommun, 2015-2022

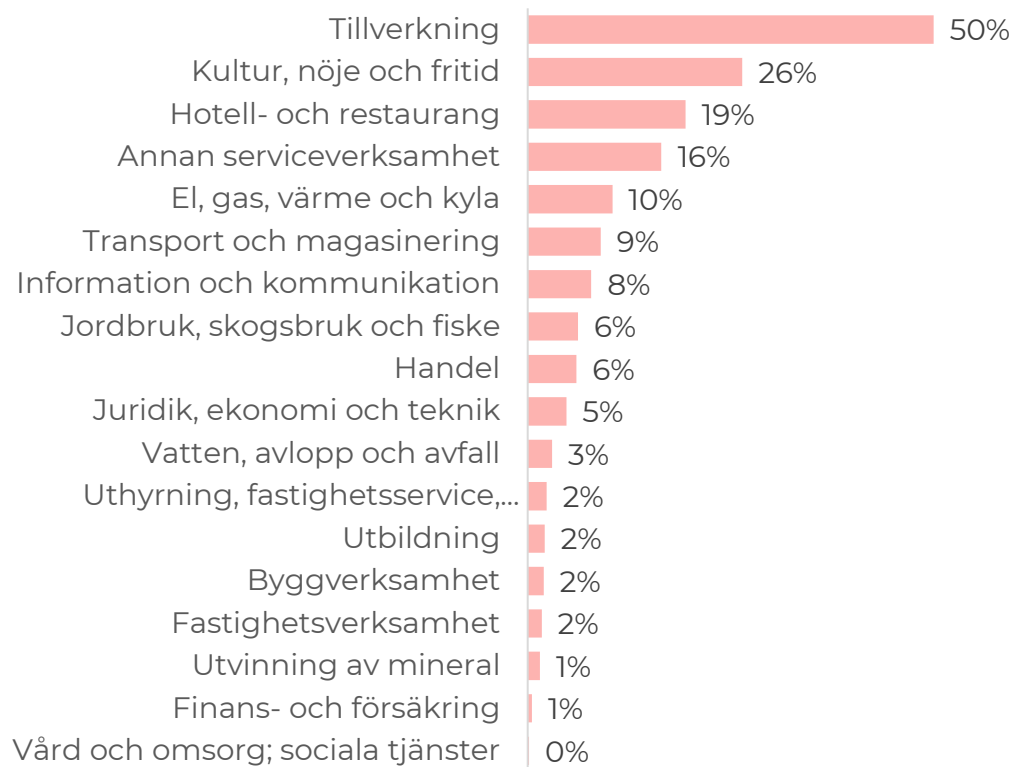
Figur 4 – Andel stöd per kommun. "Andel av företag" = det oviktade genomsnittliga antalet företag som fått stöd; "Andel av omsättning" = genomsnittet viktat på företagens omsättning; "Andel av anställda" = genomsnittet viktat på antalet anställda i respektive företag.

Branscheffekt

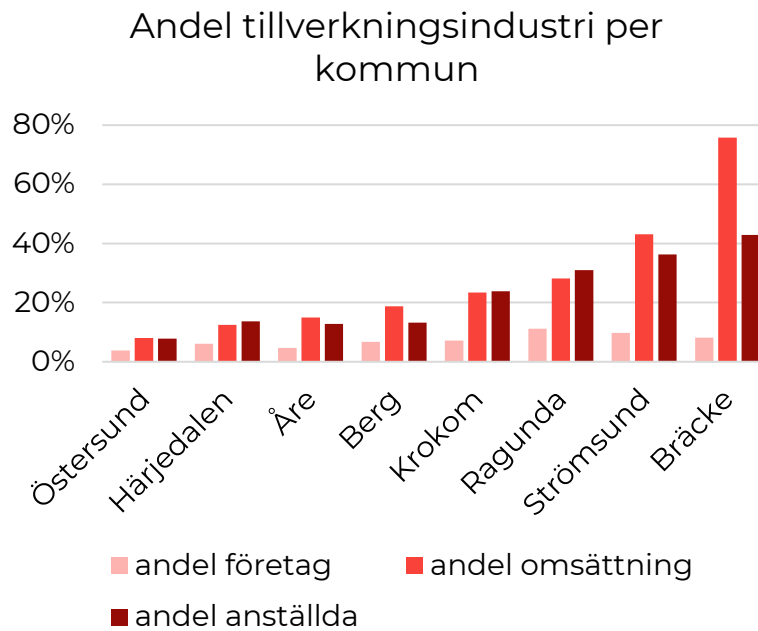
De regionala företagsstöden är ojämnt fördelade mellan branscher. Skillnaderna beror framför allt på faktorer som vilken typ av investeringar som företaget kan få stöd för, samt huruvida företagen konkurrerar lokalt eller riktar sig till en marknad utanför regionen. Sannolikheten att bli beviljade stöd skiljer sig alltså åt mellan branscher, samtidigt som fördelningen av branscher skiljer sig åt mellan olika kommuner. Högst andel företag som fått stöd (viktat på antal anställda) har tillverkningsindustrin (se **Figur 6**). En bidragande orsak till att tillverkningsindustrin ligger i topp är att företagen agerar på en marknad som oftast ligger utanför regionen, något som, i vissa fall, kan påverka möjligheten till regionalt stöd. Det är dessutom en bransch med relativt stora företag och många anställda, framför allt i mindre kommuner. Det gör att kommuner med hög andel tillverkningsindustri – såsom Bräcke, Ragunda och Strömsund – också kan förväntas ha en hög andel företag som fått stöd (se **Figur 6**).

Här sticker dock Ragunda ut med en oväntat låg andel stöd sett till den relativa storleken på dess tillverkningsindustri, jämfört med Bräcke och Strömsund som i stället ligger i topp (**Figur 4**).

Andel anställda i företag som fått stöd sett till bransch, 2015-2022

Figur 5 – Andel företag som fått stöd per bransch, viktat på antalet anställda i respektive företag.

Figur 6 – Andel av företag, omsättning och anställda i tillverkningsindustri i respektive kommun.

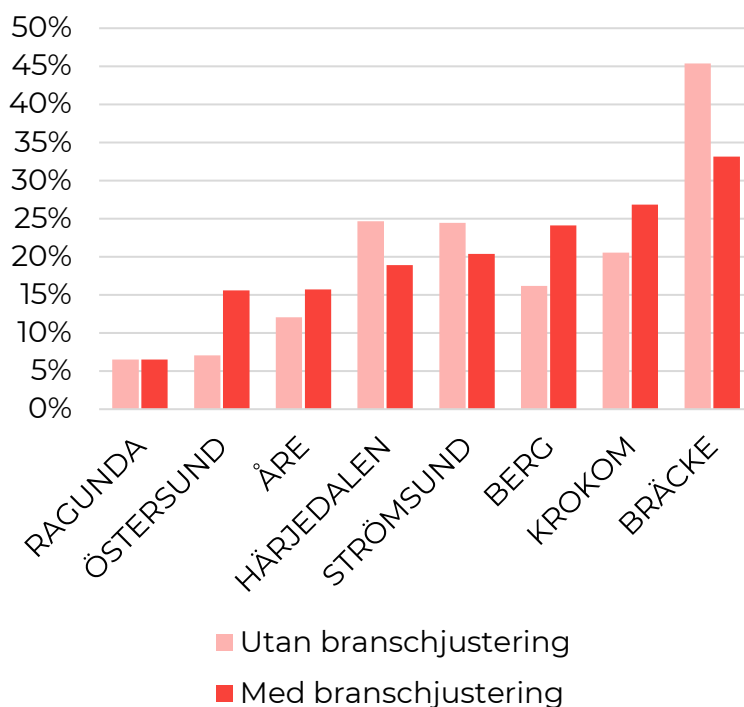
Hur mycket av skillnaden i andel stöd mellan kommunerna förklaras av skillnader i branschstruktur generellt sett? För att svara på den frågan måste vi modellera ett kontrafaktiskt scenario där vi antar att alla kommuner har samma branschstruktur (lika många anställda i respektive bransch). I den här rapporten åstadkoms det genom att "ge" alla kommuner Ragundas branschstruktur, det vill säga samma andel anställda inom tillverkning, handel osv som i Ragunda. Mer specifikt görs detta genom att vikta om de individuella företagen i respektive kommun efter branschtillhörighet genom så kallad DFL-viktning. I praktiken innebär metoden att om en kommun har en relativt låg andel tillverkningsföretag och en hög andel tjänsteföretag jämfört med andra kommuner, så kommer tillverkningsföretagen viktas upp och tjänsteföretagen ned i beräkningen av andelen företag som blivit beviljade stöd (i ett oviktat genomsnitt har alla företag samma vikt). Motsvarigheten när man beräknar andelen anställda som arbetar i företag som fått stöd är att anställda i tillverkningsföretag viktas ned och anställda i tjänsteföretag viktas upp, istället för att alla anställda ges samma vikt.

I diagrammet på nästkommande sida har företagen viktats om så att branschstrukturen för respektive kommun ska bli identisk med Ragundas (det är därför som staplarna är identiska för Ragunda).⁵

Justeringen för branschstruktur (DFL-viktningen) gör att andelen stöd i kommuner där stödberättigade företag dominerar (till exempel tillverkningsföretag) justeras ner gentemot kommuner med låg andel sådana företag (se den justerade röda stapel jämfört med den ojusterade blå i **Figur 7**). Bräcke exempelvis, med hög andel tillverkningsindustri, justeras ner gentemot Östersund där andelen stöd i stället justeras upp. Justerar man för företagens branschtillhörighet jämnas stora delar av skillnaderna mellan kommunerna ut, även om vissa tydliga skillnader kvarstår. Som redan nämnts utgör tillverkningsindustrin en stor del av det privata näringslivet i både Bräcke och Ragunda. Trots det hamnar Ragunda långt efter de andra kommunerna när det gäller beviljade stöd per anställd efter justeringen, medan Bräcke fortfarande hamnar högst. Slutsatsen man kan dra är att de specifika branscheffekterna, till exempel den positiva effekten av en stor andel tillverkningsindustri, är olika stora i olika kommuner. Det beror i sin tur på olika ägarstrukturer i olika kommuner, där framförallt tillverkningsföretagen i en kommun som Bräcke är lokalt ägda, medan de stora arbetsgivarna i tillverkningsindustrin i Ragunda (framför allt Z-lyften AB) är ägda av större koncerner.

⁵ Den mest kända användningen av DFL-viktning finns i (Dinardo, FORTIN, & LEMIEUX, 1996, vol 64, utgåva 5). För att metoden ska fungera krävs att bransch/kommun-matrixen inte har några tomma celler, det vill säga att alla kommuner har företag/anställda i alla branscher. Det gör att branscherna utbildning; vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering; utvinning av mineral; samt företag med okänd bransch är sammanslagen till en bransch i DFL-viktningen. Dessa branscher (inklusive okänd bransch) utgör 3% av arbetskraften totalt sett och max 8% i respektive kommun.

Andel anställda i företag med stöd

Figur 7 – Rosa stapel=andelen av de anställda i kommunen som jobbar i ett företag som fått stöd. Röd stapel= andelen av de anställda i kommunen som jobbar i ett företag som fått stöd, där företagen har viktats om efter branschtillhörighet så att fördelningen av anställda i respektive bransch blir identisk med Ragundas fördelning.

Ägarstruktur

De regionala stöden riktar sig till små och medelstora företag. Formellt betyder det att företag med fler än 250 anställda eller mer än 50 miljoner euro i omsättning räknas som stora företag och därför inte är berättigade till regionalt stöd. För mindre företag som tillhör en större koncern räknas dock hela koncernens storlek med i bedömningen, så länge som ägarandelen av det regionala företaget är minst 75%. Huruvida företagen i en kommun är berättigade till stöd eller inte beror alltså både på bolagsstrukturen (storleken på företagen) samt ägarstrukturen (om företagen ägs lokalt eller av en större koncern). För att veta vilken effekt ägarstrukturen mellan kommuner har på andelen som får stöd, behöver vi svara på frågan: hur hade fördelningen av stöd sett ut om företag som antingen är stora eller tillhör en större koncern också var berättigade till stöd? Eftersom vi inte kan mäta fördelningen i ett sådant kontrafaktiskt scenario direkt, måste vi göra vissa antaganden om hur utfallet hade blivit.

Ett problem är dock att vi inom ramen för det här uppdraget inte har haft möjlighet att kontrollera storleken på koncernen hos de företag som är koncernägda, vilket gör att det inte går att avgöra vilka företag som är för stora för att få stöd. Det antagande vi har gjort om

det kontrafaktiska scenariot är därför att alla företag som uppfyller följande tre kriterier blir tilldelade stöd:

- Antal anställda ska vara större än noll.
- Tillverkningsföretag.
- Tillhör en koncern.

Denna proxy för "storlekseffekten" kan både vara en under- och överskattning av den riktiga ägarstruktureffekten; en överskattning eftersom alla koncernägda tillverkningsföretag inte skulle ha sökt eller blivit beviljade stöd även om reglerna hade tillåtit stora företag/företag med stor koncern; en underskattning eftersom storleks-/koncerneffekten troligtvis också finns i fler branscher än tillverkning. Totalt "beviljades" 61 extra – relativt stora – företag stöd, som utgör 2% av det totala antalet anställda. Resultatet visar att justeringen för företagsstorlek/ägarstruktur har en stor effekt på vissa kommuner. I Ragunda till exempel är en stor andel av de anställda inom privat sektor anställda i tillverkningsföretag som ägs av en större koncern, där den största arbetsgivaren som också "beviljades" stöd i det kontrafaktiska scenariot är Z-lyften med 156 anställda (enligt det senaste uttaget från bolagsverket). Den förändringen räckte för att Ragunda istället skulle hamna i mitten av kommunfördelningen när det gäller stöd per anställd.

Generellt sett ledde den här justeringen för ägarstruktur/företagsstorlek till att kommuner med lika branschstruktur, till exempel Bräcke och Ragunda, också blev mer likartade när det gäller andelen företag med stöd (se **Figur 8**).

3.2 Övriga variabler

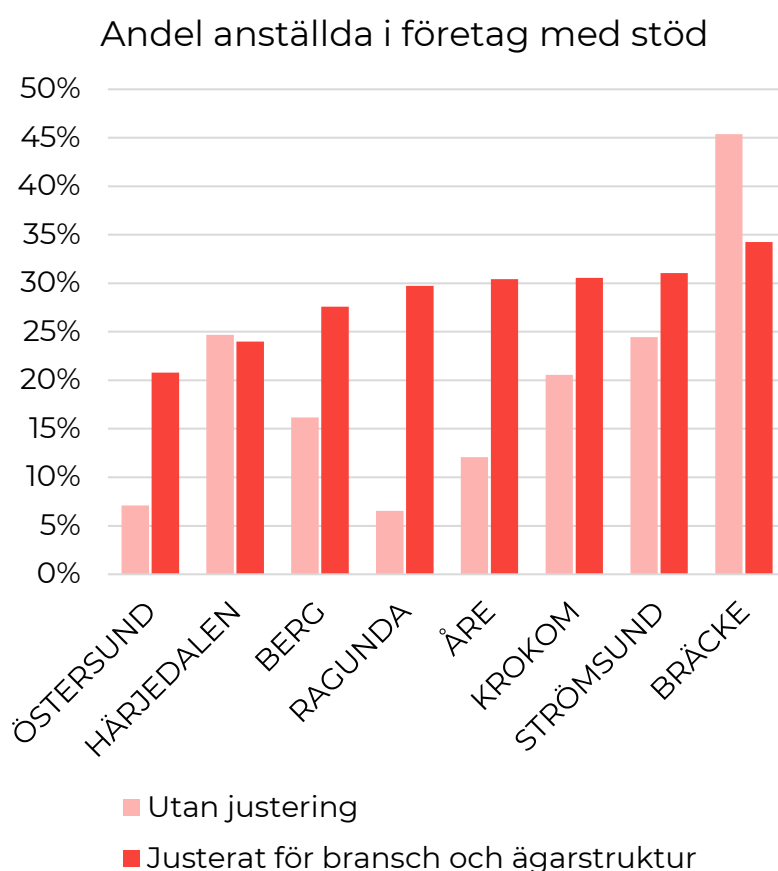
Tittar man på sambandet mellan övriga variabler företagsspecifika variabler såsom omsättning, soliditet, resultat, marginal, eget kapital och så vidare, blir effekterna små. Generellt sätt har större företag med högre omsättning, vinst, marginal, eget kapital större sannolikhet att få stöd, men effekterna är som sagt små. Kontrollerar man samtidigt för branschspecifika effekter blir effekterna av övriga variabler obetydliga.

3.3 Preliminära slutsatsen

I den här rapporten har två huvudförklaringar lyfts fram till varför fördelningen av det regionala stödet ser ut som det gör –skillnader i branschstruktur respektive ägar-/bolagsstruktur. Som analysen visat hittills förklarar bägge aspekterna skillnaderna i fördelningen av stöden mellan kommuner i en mycket hög grad. Justerar man både för skillnaderna i bransch- och ägar-/bolagsstruktur framstår fördelningen av stöd som relativt jämn mellan kommunerna. Andelen

anställda i privat sektor som arbetar i ett företag som har blivit beviljade stöd ligger i ett spann mellan 25–35% för alla kommuner förutom Östersund (röd stapel i **Figur 8**).

Varför Östersund har en betydligt lägre andel företag som blivit beviljade stöd, även efter att man har justerat för skillnader i ägarstruktur och branschandelar mellan kommuner, är en fråga som är intressant att belysa vidare. En möjlig förklaring är att Östersund är en mer tätbefolkad kommun med betydligt fler företag och en annan näringsstruktur än övriga kommuner, som inte fångas upp av analysen på företagsnivå.

Figur 8 – Andel företag med stöd per kommun, viktat på antalet anställda. Rosa stapel = andelen stöd utan några justeringar. Röd stapel = andel stöd justerat för branschstruktur där även tillverkningsföretag med koncerntillhörighet har beviljats stöd.

4 Genomförda intervjuer

Totalt har 16 aktörer intervjuats under perioden 2022-11-01 till 2022-11-15. Dessa valdes ut genom ett strategiskt urval med kriterierna att de antingen tillhörde något av länets åtta näringslivskontor, eller att de var företag som beviljats stöd eller var potentiella stödmottagare i Ragunda kommun under perioden 2020–2022⁶. Intervjuerna genomfördes via teams och tog ca 40–60 minuter.

Intervjupersonerna fick syftet med intervjun och inriktningen på frågeställningarna utskickat i förväg per e-post. Intervjuaren noterade respondenterna svar under intervjun, vilka därefter renskrevs, bearbetades och presenterades i analysen nedan.

4.1 Vad säger näringslivskontorens tjänstepersoner?

Breda uppdrag och begränsade resurser

Näringslivskontorens uppgift är att arbeta både strategiskt och operativt för att främja det lokala företagsklimatet. Rollen som möjliggörare för utveckling av länets företag beskrivs som kärnan i uppdraget. Med detta följer dock breda uppdrag, där medlen att arbeta uppsökande ut mot kommunernas samtliga företag beskrivs som begränsad.

Kombinationen av breda uppdrag och begränsade resurser försvårar näringslivsutvecklarnas möjlighet att påverka företagets benägenhet att söka företagsstöd enligt intervjuade tjänstepersoner. Samtliga respondenter från länets näringslivskontor har dock poängterat att dom gör det som krävs för att nå ut till företagen, men att det finns begränsningar. Intervjuade aktörer ser gärna att regionens handläggare för företagsstöd vid några tillfällen per år följer med ut på näringslivskontorens företagsbesök. Detta för att utveckla kontakten mellan kommunernas näringslivskontor och regionen, men också för att öka förståelsen för varandras verksamheter.

Stödreglernas utformning

Näringslivsutvecklarna upplever att regelverket för företagsstöd och dess utformning i hög grad påverkar vilka företag som kan söka stöd negativt. Där kravet på en marknad utanför länet beskrivs som kraftigt begränsande för vilka företag som kan söka stöd i deras respektive kommun. Flertalet av respondenterna upplever att

⁶ Deltagande kommuner var Östersunds kommun, Krokoms kommun, Bräcke kommun, Bergs kommun, Strömsunds kommun, Härjedalens kommun och Ragunda kommun. Åre kommun svarade inte på förfrågan om intervju. Deltagande företag var Hotell Hammarstrand, Bispgårdens Trafikbutik, Kjellbergs Plast AB, Hammet och Fors Industrier.

reglerna inte är anpassade efter hur näringslivsstrukturen ser ut i länet. En av näringslivsutvecklarna formulerar sig på följande sätt:

”Statsstödsregler är svårt. Vi har mest småföretagare och dom passar inte in i den här fyrkanten, sen det här med att man inte bara får verka på lokal marknad. När jag försöker peppa företagen att söka stöd så faller det på att företaget inte har en marknad utanför länet. Förordningen stämmer inte med hur det ser ut i verkligheten. Tittar man på vad som står i förordningen så speglar det inte hur samhällsutvecklingen ser ut i övrigt.”

För att öka kunskapen och förståelsen kring statsstödsreglernas utformning uppger tillfrågade näringslivskontor att en informationsinsats kring regelverket hade varit behjälpligt.

Systematisera kommunikationen

I genomförda samtal med näringslivskontoren blir det tydligt att det idag saknas en tillfredsställande kommunikation och information kring aktuella erbjudanden om stöd. Regionens information om företagens stödmöjligheter beskrivs som låg. Majoriteten av de tillfrågade näringslivsutvecklarna kan inte svara på vilka stöd som Region Jämtland Härjedalen erbjuder. Behovet av att systematisera kommunikationen och informationen beskrivs som stor.

Idag sker en stor del av kommunikationen kring företagsstöd mellan kommunen och regionen via e-post och telefonsamtal. Samtalen handlar ofta om att utröna huruvida ett företag är berättigat stöd eller inte. För att effektivisera spridningen av aktuella utlysningar och erbjudanden om företagsstöd efterlyser näringslivskontoren en mer lättillgänglig information på regionens hemsida. Detta för att ett företag på ett lätt och direkt sätt ska kunna lämna in en ansökan om stöd. Idag upplevs texterna och språket på hemsidan som komplicerat och något tekniskt. För att utveckla hemsidans innehåll och räckvidd föreslås även ett interaktivt innehåll. Genom detta kan hemsidan bidra med att svara på besökarens frågor och på så vis guida besökaren till rätt typ av information.

Arbeta med goda exempel

Ett sammanställt material med goda exempel på företag som beviljats företagsstöd skulle vara ett värdefullt material att använda i marknadsföringssyfte, detta enligt intervjuade näringslivsutvecklare. Med ett antal goda exempel skulle man enligt tillfrågade näringslivsutvecklare kunna slå hål på myten om att det är svårt och krångligt att söka stöd från regionen. Genom att använda sig av goda exempel tror näringslivsutvecklarna att informationen kring erbjudanden om stöd skulle nå företagen i länet i större utsträckning. Som ett komplement till detta ser gärna näringslivsutvecklarna att regionens handläggare skickar ut en lista på företag som beviljats företagsstöd i deras respektive kommuner på årsbasis.

4.2 Vad säger stödmottagare i Ragunda kommun?

Behovet av företagsstöd

I genomförda intervjuer med företag beskrivs företagsstödet spela en central roll för genomförda investeringar. Att nivån på stöd är lägre bland företag i Ragunda kommun i jämförelse med övriga länet tycks inte bero på ett bristande behov av stöd. Bland intervjuade företag har 5 av 5 sökt företagsstöd, och 4 av 5 har fått sin ansökan beviljad. Bland företagen som fått sin ansökan beviljad uppger samtliga att de inte hade genomfört sin investering utan finansiellt stöd. Företaget som inte fick sin ansökan beviljad fick avslag på grund av företagets storlek.

Ansökningsprocessen

Ingen av de intervjuade företagen uppger att de har övervägt att avstå att skicka in en ansökan på grund av att ansökningsprocessen har upplevts som komplicerad. Däremot uppger en respondent att hen, vid ett tillfälle, har avstått att söka företagsstöd vid en investering på grund av tidspress.

Paketering av aktuella erbjudanden

Kommunikationen mellan företagen och regionen kan bli bättre avseende information om aktuella erbjudanden om stöd. Målgruppen för stödet, små och medelstora företag har begränsade resurser att bevaka vilka erbjudanden om stöd som regionen erbjuder. Med bakgrund av detta beskrevs en bra paketering och kontinuerlig information kring aktuella erbjudanden om stöd som värdefullt. Enligt intervjuade företag behöver inte kommunikationen vara mer komplicerad än att regionen skickar ut information via e-post när det finns stöd att söka.

Företagsfrämjande aktörer

Bland intervjuade företag inom tillverkningsindustrin beskrivs företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer spela en central roll i jakten på information kring aktuella investeringsstöd. I Ragunda kommun beskrivs IUC Z-GROUP, Almi samt Fors företagarförening som tre viktiga informationskanaler. Bland intervjuade företag som inte tillhör tillverkningsindustrin beskrivs i stället Företagarna och Almi som centrala aktörer. Bland de fyra företag som beviljats stöd uppger ingen att inskickad ansökan har föranletts av information direkt från Region Jämtland Härjedalen. Med bakgrund av detta poängterar intervjuade företag vikten av att regionen inkluderar länets företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer i marknadsföringen av aktuella erbjudanden.

Regelverket påverkar

I genomförda intervjuer har 4 av 5 uppgett att det har sökt företagsstöd och fått stödet beviljat. Det femte företaget fick dock avslag på sin ansökan på grund av företagets storlek. Företaget var en del av en koncern, vilket innebär att handläggarna på regionen räknar hela koncernens storlek och inte det enskilda dotterbolagets storlek. Med bakgrund av detta saknades legal grund för handläggarna på regionen att bevilja ansökan. Intervjuad företagare som inte fick sin ansökan beviljad beskriver sin syn på beslutet på följande sätt:

"Även om vi är en del av en koncern så ska vi bära våra egna kostnader och förväntas agera autonomt. Nu tvingas vi söka investerare som tror på vår idé. Hade vi fått företagsstöd beviljat hade vi kunnat genomföra investeringen snabbare."

Regelverkets utformning lyfts upp som en utmaning vilket begränsar möjligheten för investeringar på landsbygden. Samtliga företag lyfter upp betydelsen av att främja alla typer av företagande som på ett eller annat sätt kan bidra till fler arbetstillfällen och en ökad inflyttning till Ragunda kommun. En av företagarna berättar att hen tror att fler större företag skulle våga att satsa på landsbygden om det fanns stöd att söka. Respondenterna poängterar att möjligheten att söka stöd även skulle kunna väga upp de konkurrensnackdelar som idag finns för företagen på landsbygden.

Engagemang från politik och tjänstepersoner

För att främja företagsklimatet i Ragunda kommun efterlyser företagen ett ökat engagemang från kommunens tjänstepersoner och politik. Idag beskrivs graden av uppsökande verksamhet från såväl tjänstepersoner som politiken som låg. Endast en av fem företag uppger att de har tagit emot besök från kommunens näringslivskontor under det senaste fem åren. En av företagarna formulerar sig på följande sätt:

"Vi småföretagare bidrar ändå med över 70 miljoner till kommunens kassa, så lite märkligt är det att det inte finns större intresse för oss företagare i Ragunda."

Företagen ser gärna att näringslivsstrukturen i Ragunda kommun avspeglas i den politik som styr kommunen. Intervjuade företag poängterar att kommunen har en hög andel företagare inom tillverkningsindustrin, en bransch som har förutsättningar att driva tillväxten i Ragunda kommun framåt. För att tillväxtindustrin och övriga branscher ska fungera som en tillväxtmotor behövs dock en dialog mellan näringslivet, kommunen och dess politiker. En dialog som företagen idag saknar.

5 Slutsatser och rekommendationer

Vilka faktorer avgör då vilka företag som får företagsstöd? Och finns det någon specifik kommuneffekt, eller kan alla skillnader i fördelningen av stöd mellan kommuner förklaras av egenskaper i respektive kommun? För att besvara dessa två frågeställningar måste vi först och främst se till näringsstrukturen i de åtta kommunerna, och vilken typ av företag som faktiskt får söka stöd enligt rådande regelverk.

I den här analysen kan två huvudförklaringar lyftas fram till varför fördelningen av det regionala stödet ser ut som det gör. Den första av dessa är skillnader i branschstruktur. Den andra är ägar-/bolagsstruktur. Med bakgrund av detta kan vi inte se att det finns någon specifik kommuneffekt. När det kommer till den lägre nivån av ansökningar från företag i Ragunda kommun kan detta förklaras av att företagen i Ragunda kommun i större utsträckning tillhör en större koncern. Där företag som uppnår en viss storlek helt enkelt inte är berättigade stöd, vilket i sin tur påverkar antalet inkomna ansökningar. I genomförda intervjuer kan vi inte se någon alternativ förklaring till varför antalet ansökningar är lägre bland företagen i Ragunda kommun. Ett viktigt konstaterande som vi däremot kan göra är att det finns ett reellt behov av finansiellt stöd för att utveckla sin verksamhet bland intervjuade företag i Ragunda kommun. Där både intresset och viljan att ta del av ytterligare information kring aktuella erbjudanden om företagsstöd är stort.

Ett oväntat resultat från genomförd analys är att Östersunds kommun har en betydligt lägre andel företag som blivit beviljat stöd, och detta är efter att man har justerat för skillnader i ägarstruktur och branschandel mellan kommuner. En möjlig förklaring är att Östersunds kommun är en mer tätbefolkad ort med betydligt fler företag och en annan näringsstruktur än övriga kommuner, som inte fångas upp av analysen på företagsnivå. Varför Östersund har en betydligt lägre andel företag som blivit beviljade stöd, är en fråga som är intressant att belysa vidare.

Nedan följer tre rekommendationer för regionens fortsatta arbete:

Tydliggör syftet med statsstödsreglernas utformning

I genomförda intervjuer både med näringslivskontoren och potentiella stödmottagare beskrivs regelverkets utformning som begränsande för utvecklingen av landsbygden. Intervjuade respondenter är medvetna om att det är EU:s statsstödsregler, och de svenska förordningarna som styr vilka företag som kan få företagsstöd. Däremot upplever en majoritet att regelverket begränsar utvecklingen av företagets konkurrenskraft. Ingen av de intervjuade aktörerna har beskrivit regelverkets utformning som en främjare av näringslivets utveckling- och företagets konkurrenskraft. Med bakgrund av detta

är rekommendationen att regionen tydliggör syftet med statsstödsreglernas utformning i regionens framtida kommunikationsinsatser. Där skälet för reglernas utformning dvs. att främja regionens samlade utveckling, men samtidigt inte snedvrída konkurrensen mellan företag inom regionen bör framhåvas.

Breda målgruppen för kommunikation

Kontakten med regionens handläggare för företagsstöd har varit uppskattad, både från näringslivskontoren och bland sökande företag. Däremot är upplevelsen att kontakten har varit för sporadisk. Intervjuade aktörer både från kommunerna och företagen efterlyser en ökad synlighet och kontakt med regionens handläggare. Näringslivskontoren efterlyser fler informationsinsatser kring aktuella erbjudanden om stöd, möjligheter till gemensamma företagsbesök och information kring statsstödsreglernas utformning. Medskick från intervjuade företag är att regionen inte bara bör prioritera kontakten med länets kommunala näringslivskontor, utan även inkludera andra företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer.

Informationen bör vara enkel och begriplig att förstå

Företagen och näringslivskontoren behöver både mer information och mer lättillgänglig information om företagsstödet. I genomförda intervjuer har informationen om företagsstöd beskrivits som komplex och stundtals svårbegriplig. Däremot finns det inte några indikationer som tyder på att företag har avstått att söka företagsstöd på grund av komplexa utlysningstexter. Likväl har respondenterna i genomförd studie tydliggjort att de gärna ser att regionens information blir mer enkel och begriplig, exempelvis på regionens hemsida för företagsstöd. Vidare efterlyser tillfrågade respondenter både från näringslivskontoren och företagen att regionen bör tydliggöra *vem som kan söka företagsstöd, vem som inte kan söka företagsstöd och varför regelverket ser ut som det gör*. När det kommer till framtagandet av informationen är det av stor vikt att underlag och publicerade texter på regionens hemsida är formulerade i enlighet med riktlinjerna för klarspråk.

* För exempel på insatser för att öka företagsstödens räckvidd, se bilaga 1.

6 Bilaga 1: Förslag på insatser för att öka företagsstödens räckvidd

Förslag 1–6 baseras på genomförda intervjuer med näringslivsutvecklare från kommunerna i Jämtland Härjedalen och genomförda intervjuer med ett urval av företag i Ragunda kommun.

1. Arbeta med gemensamma företagsbesök

Intervjuade aktörer ser gärna att regionens handläggare för företagsstöd vid några tillfällen per år följer med ut på näringslivskontorens företagsbesök. Detta för att utveckla kontakten mellan kommunernas näringslivskontor och regionen, men också för att öka förståelsen för varandras verksamheter.

2. Erbjud näringslivskontoren en kortare genomgång kring vilka företag som kan beviljas företagsstöd

För att öka kunskapen och förståelsen kring statsstödsreglernas utformning uppger tillfrågade näringslivskontor att en kortare informationsinsats kring regelverket hade varit hjälpligt. En ökad förståelse för regelverket hade underlättat näringslivskontorens kontakt med potentiella stödmottagare i deras respektive kommuner.

3. Undersök möjligheten att utveckla innehållet på regionens hemsida för företagsstöd

Idag upplevs innehållet på regionens hemsida kring företagsstöd som något teknisk. Under genomförda intervjuer efterlyser näringslivsutvecklare och företagare att regionen bör förenkla både språket och innehållet på hemsidan. För att utveckla hemsidans innehåll och räckvidd föreslås även ett interaktivt innehåll. Genom detta kan hemsidan bidra med att svara på besökarens frågor och på så vis guida besökaren till rätt typ av information.

4. Marknadsför erbjudanden om företagsstöd genom goda exempel

Ett sammanställt material med goda exempel på företag som beviljats företagsstöd skulle vara ett värdefullt material att använda i marknadsföringssyfte, detta enligt intervjuade näringslivsutvecklare. Genom att använda sig av goda exempel tror näringslivsutvecklarna att informationen kring erbjudanden om stöd skulle nå företagen i länet i större utsträckning. Synen på goda exempel delas av företagen i Ragunda kommun. Där företagen upplever att goda exempel hade varit ett bra och enkelt sätt att ta del av information kring vilka typer av investeringar som är möjligt att söka finansiellt stöd för.

5. Delge statistik över beviljade företagsstöd inom respektive kommun på årsbasis

Näringslivsutvecklarna ser gärna att regionens handläggare skickar ut en lista på företag som beviljats företagsstöd i deras respektive kommuner på årsbasis. Genom denna typ av statistik skulle näringslivsutvecklarna få en bättre överblick kring vilka investeringar som har genomförts i deras kommun, något som hade underlättat näringslivskontorens strategiska och operativa arbete för att främja det lokala företagsklimatet.

6. Inkludera företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer i marknadsföringen av företagsstöd

Bland intervjuade företag inom tillverkningsindustrin beskrivs företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer spela en central roll i jakten på information kring aktuella investeringsstöd. Med bakgrund av detta poängterar intervjuade företag vikten av att regionen inkluderar länets företagsfrämjande aktörer och branschorganisationer i marknadsföringen av aktuella erbjudanden.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Samuel Permans gata 8
83131 Östersund
Besök: Samuel Permans gata 8

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com